

ZPRAVODAJ

GLADÍRIS

PODZIM 1994

č. 94

Ročník XXVI

Pro potřebu svých členů vydává SZO ČZS GLADIRIS,
specializovaná organizace pěstitelů mečíků a kosatců
se sídlem v Novém Jičíně.

Řídí redakční rada ve složení:

Mimránek Petr, 763 01 Mysločovice 169,
Nejedlo Pavel, ing., 503 61 Lovčice 30,
Talich Pavel, ing., Videňská 2774, 390 05 Tábor,
Urs Ladislav, 391 33 Jistebnice 106.

Tiskne SIAK, spol. s r.o. 764 21 Zlín.

Toto číslo vyšlo v prosinci 1994.

Neprošlo jazykovou úpravou.

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor.

OBSAH

strana

Složení výboru, Evidence členů.....	2
Registrace mečíků, kosatců a denivek.....	2
Uzávěrky zpravodaje v roce 1995.....	3
Inzerce.....	4
Výzva, Anketa, Blahopřejeme.....	5
Sezóna gladiol 1994.....	5
Okresní výstava mečíků v Kopřivnici.....	8
Přehledka mečíků v Táboře.....	9
Výstava mečíků v západních Čechách.....	9
Co způsobují hádátka u mečíků.....	10
Pahlízky, korále nebo brut?.....	14
Komposty potlačují choroby.....	15
Seriál o denívkách - pokračování.....	17
Soutěž.....	22
Výroční členská schůze.....	23

SLOŽENÍ VÝBORU

Předseda-Milan PRACHAŘ, ing. 735 53 Dolní Lutyné 715
Místopředseda-Dalibor POLÁČEK, ing. Na přikopec 117, 647 01
Třebíč

Pokladník-Jan LUBOJACKÝ, ing. U rybníčku 366, 742 13 Studénka
Jednatel-Miroslav NOVÁK, Vojanova 18, 779 00 Olomouc
Hospodář-Jaroslav HRABOVSKÝ, Jubilejní 2, 741 01 Nový Jičín
Matrikář-Antonín ŽUFAN, U pumpy 23, 317 05 Plzeň
Registrace novošlechtění-Petr MIMRÁNEK, 763 01 Mysločovice
169

Hodnotitelská komise-Ivan ŠARAN, Olomoucká 38, 796 00
Prostějov

Člen výboru-Jaroslav KOVAŘÍK, Lysáková 2, 841 01 Bratislava
Předseda redakční rady-Pavel NEJEDLO, ing. 503 61 Lovčice 30

Revizní komise-Václav BAJER, Smetanova 21, 757 01 Valašské
Meziříčí

Stanislav PALÁT, Zápotockého 698, 757 01
Valašské Meziříčí

Lubomír KNOPP, Šmeralova 7, 743 01 Bilovec

EVIDENCE ČLENŮ

Změny Vaší adresy, nové přihlášky a pod. posilejte na
adresu matrikáře: Žufan Antonín, U pumpy 23, 317 05 Plzeň.

REGISTRACE MEČÍKŮ, KOSATCŮ A DENIVEK

Výbor SZO GLADIRIS na výborové schůzi dne 15.1.1994 rozhodl, že od roku 1994 bude zaveden jednotný registrační poplatek ve výši 20 Kč za jednu odrůdu mečíku, kosatce nebo denivky.

Při kontrole placení registračních poplatků bylo pokladníkem na výborové schůzi dne 12.11. 1994 konstatováno, že několik šlechtitelů registraci za rok 1994 ještě nezaplatilo. Všem, kteří zapoměli zaplatit, je zaslána nová složenka a upomínka na její zaplacení. Registrace nových odrůd na rok 1995 nebude provedena do té doby, čokud šlechtitelé poplatek za rok 1994 nezaplatí.

Od roku 1995, podle rozhodnutí výborové schůze ze dne 12.11.1994 platí, že registrace a následné publikování nových

odrůd na stránkách Zpravodaje bude provedeno, až se prokazatelně ověří zaplacení registračního poplatku u pokladníka.

Protože, vyřízení registrace potrvá určitý čas, je v zájmu každého šlechtitele, aby si včas podal žádost o registraci nových odrůd. Popisy nových odrůd mohou být nejdříve publikovány v jarním čísle Zpravodaje, který má uzávěrku 10. března, a to již všechny formality okolo registrace musí být vyřízeny. Včasné podání žádosti o registraci názvu odrůdy zabrání vzniku duplicitních názvů předtím, než jsou uvedeny v nabídkových seznamech.

K registraci mečíků je nutné kromě jména odrůdy, kódu NAGC, jména šlechtitele, roku introdukce, rannosti, původu (rodičovství) a čísla semenáče, také přiložit popisu, kde se uvede barva květu, tvar květu, jeho zvlnění a substance, celkový počet puků a počet najednou otevřených květů, uspořádání květů na klasu, výška rostlin a délka klasu, informace o množivosti, tvorba brutu, hodnocení zdravotního stavu a další informace o nové odrůdě. Všechny tyto údaje je nutné co nejdříve zaslat na adresu registrátora novošlechtění:

Petr MIMRÁNEK, 763 01 Mysločovice 169.

Počet registrovaných odrůd není pro šlechtitele omezen. Registrovat odrůdy mečíků, kosatců a denivek mohou i zahraniční šlechtitelé. Podmínkou pro registraci odrůd je členství v SZO GLADIRIS a zaplacení registračního poplatku.

UZÁVĚRKY ZPRAVODAJE

Abychom dosáhli pravidelnosti ve vydávání zpravodaje, stanovili jsme pro jednotlivá čísla termíny uzávěrek příjmu příspěvků a inzerátů. Příspěvky a inzeráty můžete zasílat neomezeně po celý rok. Termín uzávěrky je pro redakční radu.

číslo	uzávěrka	expedice
JARO	10. březen	duben
LÉTO	10. červen	červenec
PODZIM	10. říjen	prosinec

INZERCE

Zřizujeme ve zpravodaji inzertní službu pro členy GLADIRIS. V inzerátu musí být uvedena adresa inzerujícího.

Inzeráty k otištění zasílejte na adresu:

ing. Pavel Talich, Videňská 2774, 390 05 Tábor,
ing. Pavel Nejedlo, 503 61 Lovčice 30.

Příjem inzerátu bude potvrzen zasláním kopie inzerátu a složenkou na jeho zaplacení.

Propagace výstav mečíků a kosatců je zdarma.

A. ŘÁDKOVÁ INZERCE

Řádkový inzerát v rozsahu do 5 řádek psaných strojem zveřejníme za cenu 30 Kč.

B. PLOŠNÁ INZERCE

	Pro členy ZSO GLADIRIS	Pro ostatní
celá stránka	400 Kč	800 Kč
1/2 stránky	200 Kč	400 Kč
1/4 stránky	100 Kč	200 Kč

Při opakování inzerce během jednoho kalendářního roku bude poskytnuta sleva z ceny inzerátu v tomto rozsahu:

1. opakování - sleva 15%
2. opakování - sleva 20%
3. opakování - sleva 25%

*****
O nabídkový katalog mečíků a denívek si můžete zažádat za 3 Kč ve známkách na adrese: Petr Mímránek, 763 01 Mysločovice 169. Katalog bude k dispozici v únoru 1995.
*****

OMLOVA

Omlouváme se členům za technický nedostatek ve Zpravodaji č. 94, kde nebyly v několika výtiscích dotištěny dvě stránky, což bylo způsobeno tiskárnou. Máme několik Zpravodajů ještě k dispozici a tyto vyměníme při předložení vadného výtisku na výroční členské schůzi v Otrokovicích.

VÝZVA

Pražská botanická zahrada v Tróji, Nádvoří 134, Praha 7 vyzývá naše členy, že si mohou po písemné nebo osobní dohodě vysadit v areálu zahrady mečíky, kosatce nebo denivky, případně mohou poslat sadbu. Porost bude označen jmenovkami včetně adresy pěstitele. Je možné se odvolat na MUDr. Josefa Kříže, který je vedoucí komise pro specializované organizace při ÚV ČZS.

ANKETA

Po dohodě s panem Otakarem Ježkem, Čepkova 1301, 356 01 Sokolov bude obnovena anketa hodnotící odrůdy mečíků. Na tuto adresu zasílejte co nejdříve vyplněný anketní listek, který je vložen v tomto Zpravodaji.

BLAHOPŘEJEME

Redakční rada ve spolupráci s matrikářem si dovoluje tímto způsobem popřát vše nejlepší, hodně zdraví a radosti z květin následujícím členům GLADIRIS k jejich významnému životnímu jubileu ve druhém pololetí roku 1994.

60 let ing. Merka Štefan

SEZÓNA GLADIOL 1994

Ivan Šaran

Pohlady na právě skončený pestitelský rok možu být různé. Někomu sa podarilo vypěstovat krásné klasy, inému rozkvitli jedinečné semenáče. Samozřejmě, čo člověk to názor, takže mi dovoíte, aby som sa so svojimi skúsenosťami podelil s vami i ja.

V tejto sezóne som sadil 250 kultivarov a testoval asi 150 semenáčov. A ako sa mi tento rok jednotlivé kultivary

prejavili? Semenáče hodnotiť nebudem, takže k jednotlivým, už introdukovaným, gladiolám.

Z kultivarov uvedených pod kódom 200 - 500, 401 - 501 je stále najlepši u mňa cv. 400 ČISTOTA, ktorý je síce neskorý, ale skutočne krásny. Trvale kvalitné a vhodné i pre pestovanie vo veľkom sú: 500 BRIDES BOUQUET, 500 SOVEREIGN, ďalej 400 ICE CAP, 400 BILÁ NEZNÁMA, a z novších 400 KRISTIN a 400 LUHAČOVICE.

Z odrôd so znakom je stále žiadaná a dobre sa pestuje stará 401 HEART THROB (Baerman 65 M), doporučiť by som chcel i cv. 401 ATHOS, ktorý dokáže vytvoriť atraktívne, až 90 cm dlhé klasy.

Z gladiol s koncovým kódom 02 - 05, ktoré som testoval posledné roky by som chcel doporučiť dva: 404 GREENLAND a hlavne 304 ZELENÝ PALOUK, ktorý podľa mojho názoru pravdepodobne nahradí kultivary typu: GREEN ISLE, GREEN BERET, JITKA, JARNÍ LOUKA, ap. Jeho prednosťou je dlhý a hlavne vysoký klas. Pekné sú i 402 MÁJOVÝ KVET a ďalšie, ovšem priznajme si, že táto kategória nie je zákazníkmi - a to ani u odbornej verejnosti - príliš žiadaná.

Kvalitných žltých (12 - 17) sa v poslednej dobe inzerovalo asi najviac. Na schopnosť mnohých z nich (hlavne z USA) rásť, množiť sa a udržať dobrý zdravotný stav i v našich podmienkach si budeme musieť ešte počkať. Zo starších žltých je u mňa stále krásny Griesbachov 414 24-KARAT - je i zdravý a výborne sa množí. Tiež neviem prečo sa viac nerozšíril Robertsov 314 TESORO, uvedený na trh už v r. 1982. Je uchvatný, i keď milovníci silného zvlnenia budú u neho práve toto postradať. Krásnu, sytožltú farbu má i 316 GOLDEN AGE. Zabúdať by sa nemalo ani na 315 EMINENT, ktorý je pekný a hlavne má jedinečnú vlastnosť - kvitne 10 dní pred ostatnými rannými gladiolami. Z našich noviniek môžem doporučiť napr. 412 PETER J. (Mimránek 92), 312 STARÁ KRAJKA (Machala 93), 314 DOLINA (Machala 91). Tieto gladioly majú podľa mňa všetko čo majú mať špičkové kultivary: dlhý klas, výbornú stavbu, čistú farbu, dobré zvlnenie i dostatočnú množivosť. K samozrejmostiam by mal patriť i dobrý zdravotný stav (a to nielen u týchto kultivarov) a aspoň čiastočná odolnosť proti vírusom. Na druhej strane sa musím priznať, že ma mrzí, že sa u mňa nedarí Kovaříkovej 416 ZLATOVĽÁŠKE. No nevzdávam to, tento kultivar stojí za to!

U gladiol s kódom 20 - 27 je mnoho kvalitných žiaľ, postrádam odrodu vhodnú pre veľkopestovanie. Veľmi pekná je napr. stará gladiola Baermana 420 CALYPSO. Podobnú kombináciu farieb v rovnakej kvalite som ešte nevidel. Krásna je 427 ANGELIKA, 424 POUTNÍK, zabudnúť nesmieme ani na 425 TREBIČ, 422 FRESKA, 326 CHLOE. Skúsiť by sa mal ešte i 520 SHARKEY - dokáže vytvoriť krásny, výstavný klas, je však dosť neskorý.

Skupina gladiol s kódom 30 - 37 má niekoľko zvláštností. Najdeme v nej asi vôbec najúspešnejšiu gladiolu histórie, aspoň v USA. Je to 534 PARADE udená p. Larusom už v roku

1970. Žiaľ, zase musím konštatovať - v našich podmienkach sa jej príliš nedarí, i keď mi vlni vytvorila nádherný klas. Každopádne by však túto gladiolu - okrem iného matku i babičku ďalších skvelých výstavných kultivarov - mal každý aspoň skúsiť pestovať. Ďalším unikátom tejto kategórie je určite 432 HERITAGE. Stačí keď pripomeniem jej zatiaľ neprekonaný návet a to že je matkou ČISTOTY, BAMBINA, MISS BRATISLAVY a ďalších výborných odrôd. Krásne sú však i 433 JO ANN, 335 FRIZZLED CORAL LACE, 437 COLOR PARADE. Z našich noviniek sa mi páčila 437 LORIENTA, introdukovaná p. Machalom r. 1993.

Zaujímavá je i kategória ružových (pink) s kódom 40 - 47. V USA sú to práve biele a ružové kultivary ktoré sa dostávajú na čielné miesta výstav. V poslednej dobe sú to hlavne 445 SAILOR'S DELIGHT, 445 MARGARET LYALL, 545 INCOMPARABLE. V mojich podmienkach sa im nedarí a jediné gladioly, ktoré u mňa kvitli solidne boli: 447 PINK LADY, 445 ANNA LEORAH a 343 TRIBUTE. Z našich za zmienku stojí 444 MISS BRATISLAVA a ranný, výstavný 445 PRÍTEL NYKL, introdukovaný r. 1991. Ten určite stojí za namnoženie.

Mohlo by sa zdať, že situácia u gladiol červených a tma-vočervených s kódom 52 až 58 je dobrá. Keď však začneme kvality jednotlivých kultivarov porovnávať, optimizmus sa stratiť. Z novších odrôd by snáď uspel len 354 DAPPER DAN a možno i cv. 456 KARMA. Potom by sme sa však pre skutočne kvalitné červené museli vrátiť do histórie: 454 PEERLESS, 456 ANTARES, 453 DRAMA. Z našich je stále pekný cv. 552 PASTEL ROUGE. 454 POCHODEN a 454 MAJÁK sú u mňa trvale krátke. Z tmavých sa stáva jedničkou (a nielen u nás) 458 ČERNÝ KÁMEN, krásne sú i 358 ČERNÝ DRAHOKAM a 456 ČERVENÝ KRÁĽ, ktorý mi tento rok spravil nádherné klasy s 23 pukmi.

O kategórii 60 - 68 sa zmiňujem zvlášť rád. Jednak je tu cv. 360 BAMBINO, ktorý je určite z našich i vo svete najznámejší a najúspešnejší, no a potom sú tu moje najzamilovanejšie gladioly: 466 CANDYMAN, 466 VIOLA a 466 ZENITH. Viem, sú tu staré, málo zvlnené i voskové, ale keď kvitnú zatieňujú svojou farbou všetky ostatné. Aspoň u mňa. Pekné sú i 563 GAY FESTIVAL, jemu podobná 456 PRISCILLA, z našich 363 OLINKA.

V skupine levandulových a purpurových (70 - 77, 78) je veľa špičkových kultivarov. Stačí spomenúť len cv. 472 KYTICE a cv. 472 HRADEC KRÁĽOVÉ, ktoré považujem (spolu s BAMBINOM) za najlepšie gladioly introdukované doteraz u nás a zároveň vhodné i pre veľkopestovanie. Škoda len, že sa HRADEC KRÁĽOVÉ a KYTICE farebne prekrývajú a nie dopĺňujú. Veľmi sa mi páči i 475 VALČÍK, ktorého schopnosť vytvárať obrovské hlúzy z brutu je jedinečná. Vrele môžem doporučiť i nový 477 KLENOV. V purpurových odrodách máme gladioly lepšie než ostatný svet. 478 PLZEŇSKÝ ŠAMPIÓN, 478 FAKÍR, 478 RUMBURAK, ale i ďalšie sú kvalitatívne lepšie než v USA vysoko hodnotené 478 RAJAH, 478 PLUM TART, 478 PICASSO.

Z modrých a fialových (80 - 87) je u mňa 483 MODRÝ PROGRAM lepší ako 485 MODRÉ ESO. Z novších má určite budúcnosť 478 OKOBOJI BELLE, a veľmi sa mi páčil cv. 478 MODERNA

od Petra Lelka. Z tmavo fialových je u mňa na prvom mieste 486 SPACE.

Kategória dymových (90 - 97), ale i hnedých (98) je skupinou zvláštnou. Dostávajú sa do nej gladioly u ktorých šľachtitelia často nevedia kam ich zaradiť. Doporučujem odrôdy označené kódom tejto skupiny kupovať len po ich zhládnutí vo výsadbe prip. na výstave (čo však absolútne platí i pre ostatné gladioly). Známa a dobre pestovateľná je 594 BOMBAJ, úplne farebne odlišná 396 VIVA, zase iná 297 SMARTY. Z hnedých sa mi 298 GINGER zdá lepší od 398 BROWN BEAUTY, i keď naopak farebne sú si tieto zase veľmi podobné.

Takto v krátkosti k sezóne 1994. Znova zdorazňujem, že moje názory nemusia byť totožné s vašimi. Podmienky v ktorých sú gladioly pestované, technika ich pestovania spojená s účelom pre ktorý sa gladiolám venujeme, v neposlednej rade i kvalita sadbového materiálu - to všetko sú faktory, ktoré výrazne ovplyvnili moje hodnotenie. Podotýkam ešte, že hodnotené gladioly pestujem minimálne dve sezóny.

OKRESNÍ VÝSTAVA MEČÍKŮ V KOPŘIVNICI

Josef Mička

Členové novojičinské skupiny SZO GLADIRIS usporádali ve dnech 13. - 14. srpna 1994 výstavu mečíků, která byla spojena s výstavou maleb žáků. Tímto spojením různých zájmů bylo možno usporádat výstavu v Základní škole Obránců míru v Kopřivnici za podpory sponzorů z Kopřivnice.

Výstava, která měla velmi dobrou úroveň, a to i přes nepřízeň počasí v podobě sucha, byla návštěvníky vysoce hodnocena. Rovněž bylo provedeno hodnocení klasů mečíků, jak je běžné prováděno na výstavách mečíků.

V hodnocení jednotlivých expozic se účastníci umístili následovně:

1. místo - LUKON GLADS, Jaroslav Hrabovský
2. místo - GLADEX, spol. s r.o. Jinošov
3. místo - Stanislav Palát.

V hodnocení tří klasů bylo následující pořadí:

1. místo - 472 HRADEC KRÁLOVĚ Sor 82 - LUKON GLADS, Hrabovský
2. místo - 363 OLINKA Pra 86 - LUKON GLADS, Hrabovský
3. místo - 363 OLINKA Pra 86 - Stanislav Palát.

V hodnocení nejlepšího květu bylo pořadí následující:

1. místo - 447 ZÁŘIVÉ SVĚTLO Kov 91 - Emil Dvořák
2. místo - 354 BANNER Martin 93 - LUKON GLADS, Hrabovský
3. místo - 410 LUCINKA Rýp 91 - LUKON GLADS, Hrabovský.

Jako nejlepší mečík druhého dne výstavy byl vyhodnocen: 473 KYTICE Rýž 83 - LUKON GLADS, Hrabovský.

Byla uspořádána anketa návštěvníků, kterým se ze 720 vystavovaných květů nejvíce líbil semenáč R-330 pěstitele Stanislava Paláta.

I přes velmi dobrou propagaci radost z celé výstavy pokazila účast pouhých 290 návštěvníků.

PŘEHLÍDKA MEČÍKŮ V TÁBOŘE

ing. Pavel Talich

Díky pochopení zaměstnavatele ČSAD Jiřího Petra se podařilo uspořádat malou přehlídku mečíků v hale autobusového nádraží v Táboře ve dnech 13.-14. srpna. Autor příspěvku a Jiří Petr představili veřejnosti asi 120 odrůd mečíků prostřednictvím 200 klasů. Bez předchozí propagace, pouze s jediným poutačem uvnitř haly, výstavku shlédlo asi 400 návštěvníků.

VÝSTAVA MEČÍKŮ V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH

Antonín Žufan

Ve dnech 27. až 28. srpna 1994, u příležitosti tradiční voldušské pouti a ve spolupráci se ZO ČZS Volduchy, byla uspořádána malá regionální výstava mečíků. I přes pokročilejší termín výstavy bylo vystaveno celkem 330 kusů kvalitních klasů v široké škále jednotlivých odrůd. K nejzajímavějším exponátům patřil bezesporu STŘÍBRNÝ VÍTR RNDr. Rýznara a ze zahraničních pak 3 klasy MARGARET LYALL, která se jeví jako perspektivní odrůda.

V rámci výstavy bylo provedeno hodnocení exponátů v jednotlivých třídách v tomto pořadí:

Třída 300

1. a 2. místo
3. místo

STŘÍBRNÝ VÍTR
neuděleno

Žufan

Třída 400

1. místo	MARGARET LYALL	Žufan
2. místo	ŠEŘIKOVÁ ORCHIDEA	Žufan
3. místo	ATTRACTION	Beneš

Třída 500

1. místo	CLASSIC	Žufan
2. místo	BEAU RIVAGE	Beneš
3. místo	MEDVED REKORD	Žufan

Semenáče

1. místo	S 90-85/294 šlecht. Minařík	Beneš
2. místo	S 6-85/199 šlecht. Minařík	Žufan
3. místo	S 30-85/278 šlecht. Minařík	Žufan

CO ZPŮSOBUJÍ HÁDÁTKA U MEČÍKŮ

A. J. Overman, R. A. Dunn, GladioGrams 1992, č. 86

Hádátka je relativně jednoduchý hladký červ a tak malý, že potřebujeme mikroskop, abychom jej mohli dobře vidět. Parazitická hádátka žije v půdě a rostlinných pletivech a žije se z rostlinných buněk, do kterých pronikají pomocí špičatého styletu přes stěnu buňky.

Některé druhy hádátek tvoří na kořenech cysty nebo háčky, které způsobují zastavení růstu, další usmrcují buňky. Mrtvou rostlinnou tkáň opouštějí a postupují do živých buněk. Hálkotvorná kořenová hádátka mají velmi významný vliv při pěstování mečíků.

Kořenová hálkotvorná hádátka přenášejí do hlíz fuzáriovou hnilobu a zvyšují intenzitu infekce. Houby a bakterie, které způsobují hnilobu kořenů, vadnutí a další choroby, častěji a ve větší míře infikují ty rostliny, které jsou napadeny hádátka, než rostliny bez hádátek.

Kořenová hálkotvorná hádátka nikdy nepronikají do kořenů během vegetačního období, ale napadají dceřinné hlízy, stolony a hlížečky, čímž zvyšují jejich citlivost k fuzáriové hnilobě. Důsledky invazí hádátek je možno vidět na sklizených hlízách a hlížečkách: houbovitě pletivo, rozklad pletiv, nádorky v místě nasazení slupek, nekrotické a skvrnitě plochy. Hádátka a jejich vajíčka přežívají v hlízách a hlížečkách a začínají být aktivní po vysazení hlíz.

Napadené hlízy jsou často houbovitě a obtížné se čistí po sklizení a sušení. Háčky hádátek jsou vidět pod slupkami v místě jejich nasazení na hlíze, často vyvolávají otevřené rány, které během skladování ztvrdnou a vytvoří bílé křídové pletivo, ve kterém mohou být vidět vyschlé samičky. Tenký příčný řez vedený tkání skladované hlízy může odhalit masu vajíček uvnitř hlízy.

Samice hádátek a množství vajíček může být na hlízách v místě, kde se nasazují slupky, blízko kořenového věnce nebo

na okraji nekrotických lézí. Dospělá samička má tvar podobný hrušce, perlové bílé tělo je dlouhé asi 0,5 až 0,8 mm a lze je snadno vyjmout.

Zjišťování hádátek

Před výsadbou mečíků může jednoduchý test indikovat pravděpodobnost, zda s nimi budou za vegetace problémy. Odebíráme reprezentativní vzorek vlhké půdy a naplníme dva květináče nebo kontejnery touto zeminou, do které vysejeme semena dýně nebo slezu. Podle počtu hálek hádátek, které se vytvoří během 4 až 6 týdnů, můžeme odhadnout stupeň poškození rostlin, které by u nich nastalo v teplém letním počasí.

Pokyny jak minimalizovat problémy s hádátka

1. Ošetřovat hlízy a hlížečky tak, aby se zbavily hádátek v době vegetace.
2. Dva nebo tři týdny po výsadbě velkých hlíz začít bohatě zalévat, abychom povzbudili vývoj hlubokého kořenového systému.
3. Vyvarovat se stresování rostlin během pěstování:
  - a) provzdušňování půdy kultivací nebo mulčováním,
  - b) účinné omezování škůdců,
  - c) udržení střední a rovnoměrné půdní vlhkosti,
  - d) fumigace půdy, jestliže je podle zkušenosti nebo rozboru půdního vzorku potřebná.

Strategie jak omezovat škodlivost hádátek je nyní založena na udržování populací hádátek pod úrovní možných ekonomických ztrát. A při posuzování ekonomických a ekologických nákladů spojených s aplikací chemikálií by se měly spojovat agrotechnické a chemické metody jejich regulace.

Mezi agrotechnické způsoby patří: rotace (střídání) plodin, využívání úhoru, likvidace plevelů, sanitární opatření, užití tolerantních kultivarů, jestliže jsou k dispozici a takový způsob pěstování, který zabráňuje rozšiřování napadených rostlin a půdy.

Střídání plodin:

Jednou z nejstarších a nejdůležitějších metod při regulaci škodlivých činitelů je střídání plodin. Střídáním citlivých hostitelských a nehostitelských rostlin mohou být populace hádátek udržovány pod hranici škodlivosti. Například kukurice je dobrá plodina ke střídání pro redukci populací kořenových hádátek. Trávy a luskoviny působí na různé druhy hádátek rozdílně: hálkotvorná hádátka-Meloidogyne spp. a endoparazitická-Pratylenchus spp. byla potlačována, kdežto u ektoparazitických hádátek jako Trichodorus spp., Helicotylenchus spp. a Xiphinema spp. se pod různými druhy trav a luskovin jejich počet zvětšil. Jestliže hádátka Pratylenchus spp. byla přítomna ve škodlivé míře, potom se žito ukázalo být průkazně lepším v jeho tlumení než pšenice nebo oves.

Netradiční rostliny pro střídání jako aksamitník, Crota-laria (chřestnatec) a chryzantéma byly také zkoušeny s rozdílnými výsledky. Aksamitník (Tagetes erecta), který byl pěstován jednu sezónu a po něm se pěstovalo ozimé žito, dosáhl v ochraně proti hádátkům rodu Pratylenchus stejného výsledku

jako granulované insekticidy a bylo dosaženo výrazně vyšší sklizně z následujícího porostu brambor.

Kořeny aksamitniku produkují toxické látky, které jsou účinné proti hádátkům. Nízký ekonomický efekt u aksamitniku snižuje jeho hodnotu v rotaci plodin. Ovšem aksamitník jako meziplodina může potlačovat hádátka bez omezení hlavní produkce z pozemku. Toto může být zajímavé pro pěstování mečíků i z ekonomického hlediska, nicméně zřídka jsou mečíky napadány jinými druhy hádátek než hálkotvornými (*Meloidogyne* spp.).

Využití úhoru:

Většina hádátek nemůže přežít určité období bez hostitele, proto čistý úhor dal podnět k jeho využití pro omezení populace hádátek. Nejlepší výsledky jsou dosaženy, když je úhor načasovan do období maximálního působení stresů na hádátka, např. během horkého a suchého počasí nebo když jsou hádátka ve zranitelné fázi jejich vývoje. Nicméně úhor je nepopulární pro jeho negativní vliv na půdní erozi, obsah a strukturu organické hmoty a ztrátu produkčního období pozemku. Při potlačování hádátek v půdě není herbicidní úhor tak účinný jako obdělávaný úhor.

Likvidace plevelů:

Princip účinku likvidace plevelů je podobný účinku úhoru, protože hádátka mohou stejně dobře přežít jak na plodinách tak i na plevelích. Likvidováním plevelů ničíme zdroje potravy pro hádátka. Při likvidaci plevelů oráním nebo diskováním také ničíme hádátka tím, že je vystavíme suchu na povrchu půdy.

Sanitární opatření:

Jsou důležitá, např. čištění hlíz by mělo být vždy prováděno na betonové nebo dřevěné podlaze nebo na plastické plachtě a všechny zbytky by měly být zničeny, protože hálkotvorná hádátka a jejich vajíčka jsou skryta uvnitř tkáni starých hlíz, stolonů, kořenů, odpadlých hlízeček. Takové rostlinné zbytky se nemají vracet do půdy, kde by se měla pěstovat zelenina a květiny.

Zničení napadeného rostlinného materiálu a preventivní postřik zamořených půd se musí vždy označovat organizací ochrany rostlin. Výsadba napadených hlíz zamořuje zdravou půdu. Je k dispozici mnoho agrotechnických postupů k regulaci hádátek. Použití jediné metody samostatně není účinné. Kombinací agrotechnických, biologických a chemických metod v integrovaném přístupu může pěstitel naplánovat postup, který je prakticky proveditelný, chrání životní prostředí a je ekonomicky přijatelný.

Některá chemická opatření:

Abychom se vyhnuli zavlečení kořenových hálkotvorných hádátek nebo nových druhů hádátek na své pozemky, použijeme ošetření horkou vodou u všech hlízeček získaných z jiných oblastí nebo když vysazujeme vlastní na nový pozemek. Malé hlízy, když jsou v dormanci (vegetační klid), tolerují teplotu 49 až 50 °C. Namočíme je na dobu 30 min. a do ohřáté vody přidáme vhodný benzimidazol jako je např. BENLATE.

Všechny hlízy a hlízečky mohou být bezpečně ošetřeny vů-

či hádátkům, půdním roztočům a jiným škůdcům granulovanými insekticidy v době výsadby. Oxamyl (VYDATE) může být aplikován ve formě závlivky v doporučené dávce do brázd 15 cm širokých. Použijeme dostatek vody k namočení hlíz a půdy. Brázdy musíme ihned zahrnout. Granulovaný VYDATE může být také aplikován na hlízy a hlízečky v otevřené brázdě. Je nutné dodržovat směrnice o bezpečnosti práce a musíme brázdu ihned zahrnout. Další doporučované nematocidy určené k likvidaci hádátek: STANDAK (aldoxycarb) 75% smáčitelný prášek, používá se závlivka. A další přípravky, které lze použít před výsadbou na pozemcích, kde se stále pěstuje jedna plodina jsou: MOCAP 10 G (ethoprop), DASANIT (fensulfotion), FURADAN 10 G (carbofuran) a TEMIC 10 G (aldicarb). Tyto chemikálie jsou velmi nebezpečné pro lidi, kteří nedodrží pokyny uvedené na etiketě přípravku. Pouze jeden nebo dva z těchto přípravků mohou být dosažitelné, úředně povolené a schválené ve vaší oblasti. Použití nadměrného množství granulovaných nematocidů vyvolává zblbení špiček listů.

Granulované nematocidy a závlivkové nematocidy jsou výborné pro likvidaci kořenových hálkotvorných hádátek na hlížkách, ale nemožou uspokojivě likvidovat hádátka žijící v půdě za horkého počasí. V poslední době převládla metoda likvidace hádátek rozšířením fumigantu 1,3-D za nízkou cenu. Pro likvidaci hádátek, plevelů a půdních hub a hmyzu je možno použít:

1. propařování půdy po dobu 30 minut teplotou v rozmezí 82 až 93 °C,
2. metyl bromid,
3. metyl bromid + chlorpicrin,
4. metam sodium (VAPAM, BUSAN)
5. dazomet, DMTT (MYLONE, BASAMID, MYCOFUME),
6. VORLEX,
7. solarizaci půdy.

(Další informace v GladioGrams č. 69.)

Poznámky překladatele:

Povolené přípravky v České republice:

benzimidazoly - benomyl - BENLATE, FUNDAZOL 50 WP
- thiaabendazol - TECTO 450 FW, LUKOTEC
- carbendazim - BAVISTIN, DEROSAL 50 WP,

FUNABEN 50

oxamyl - VYDATE L, VYDATE 10 G

carbofuran - FURADAN 10 G, FURADAN 350 F

aldicarb - TEMIC 10 G

metam-sodium - NEMATIN

dazomet - DAZOMET PULVER, BASAMID GRANULÁT.

Malými písmeny je uvedena účinná látka v přípravku, velká písmena označují obchodní název přípravku, pod kterým je prodáván.

tap

ing. Břetislav Mičulka

Orgány, kterými se vegetativně rozmnožují mečíky, jsou nazývány rozdílně. Nahlédneme-li do Naučného slovníku zemědělského z roku 1972, který je do značné míry závazným terminologickým dílem, nazývá ing. J. Holitscher tyto orgány "odnožové hlízky". Tento termín je však v praxi vcelku neznámý, zde se nejčastěji používá termín "brut". Tento pochází z němčiny, kam se dostal z holandštiny. Také v květinářské odborné literatuře byl dříve používán (např. Zita, 1968 - Mečíky a ostatní hlízkaté květiny). Až v poslední době se objevil termín "korále" (Zita, Václavík, 1982 - Záhradnictvo). Ve starší morfologické literatuře se píše o hlízkách bazálních (Kavina, 1950). Adamovič (Gladioly - mečíky, 1983) zavádí slovenský název hlúžočka, což je termín významově matoucí, protože pod ním si představujeme malou hlízu.

Protože uváděné termíny nejsou plně vyhovující z různých důvodů (brut - nepěkné cizí slovo, korále - málo přiléhavé), zdá se velmi vhodným využití předpony pa- a utvořit slovo "pahlízky". Je to obdoba pacibulek např. u lilii, které však vznikají odlišným způsobem a na jiných místech.

U mečíků hlíza nebo hlízka vzniká zduřením kratičké osy, vyrůstající ze staré hlízy. Tato zkrácená osa kromě stvolů s květy nese i listy, v jejichž úžlabí jsou založeny pupeny, které jsou později dobře patrné na hlíze. U menších hlíz prorůstá v dalším roce obyčejně jen pupen vrcholový, ostatní pupeny jsou inhibovány, nedonutí-li je nějaký zásah (např. rozdělení hlízy, poškození hlavního pupenu apod.) k vyrašení. Hlízy jsou obaleny zaschlými zbytky listových pochev. Pahlízky naproti tomu vznikají jiným způsobem. Z bazálních pupenů nově rostoucí hlízy (obyčejně ze dvou protilehlých) vyrůstají kratší podzemní odnože - stolony. Doba vzniku, délka, velikost i četnost je ovlivněna velikostí hlízy a růstovými podmínkami v daném roce, přičemž rozhodující je genetické založení jednotlivých odrůd. Ve vrcholové části těchto stolonů, která je ztlustlá, se tvoří malá hlízka s jedním vrcholovým pupenem, obklopena kožovitým obalem, který v době dokončování vývoje pahlízek zatvrdne. Mezi pahlízkou a vodivými svazky stolonu se v té době vytváří odlučovací vrstva, takže dorostlé pahlízky snadno opadávají. Na hlíze uvnitř obalu pahlízky je na bazální části dobře patrná stopa po cévních svazcích, která je obklopena malými výstupky - základy budoucích kořenů. Vlastní pahlízky jsou více méně kulovité až vretenovité, 1 až 15 mm veliké (vyjímečné i větší), přičemž průměrná velikost je důležitým odrůdovým znakem. Tvrdý obal je zbarven v různých odstínech hnědé barvy a je obtížně prostupný pro vodu a působí retardačně na klíčení pahlízek.

Uvedené rozdíly potvrzují správnost používání termínu "pahlízky" pro vegetativní rozmnožovací orgány mečíků. Aby se tento termín ujal, bylo by třeba používat jej v našem Zpravodaji.

KOMPOSTY POTLAČUJÍ CHOROBY

ing. Pavel Talich

Tento příspěvek byl zpracován na základě diskuse, která probíhá mezi našimi členy o hnojení hnojem a organickými hnojivy k mečíkům. Přináší nové poznatky o tom, jak kompostování likviduje zárodky chorob a v žádném případě se nepodílí na šíření chorob rostlin. Zdrojem informací byl článek Františka Plháka "O výrobě kompostů - zkušenosti ze světa" publikovaný v časopise Záhradnictvo č.1/1988.

V odborné literatuře se začaly objevovat články, které se zabývají potlačujícími účinky kompostu vůči řadě půdních rostlinných patogenů. Většina těchto informací je věnována okrasným rostlinám. Podle dosavadních poznatků jsou i některé nemoci zelenin a polních plodin potlačovány komposty. Ne všechny komposty jsou však s úspěchem použitelné. Omezení nemocí kompostováním zahrnuje usmrcení rostlinných patogenů přítomných v odpadcích během a po fázi vysoké kompostační teploty. Aktivita antagonistů, vyskytujících se při biologické ochraně je ovlivňována látkami přítomnými v kompostu. Například vysoce stabilizovaný organický substrát, jakým je rašelina, nepodporuje aktivně rozvoj potlačujících mikroorganismů. Na druhé straně správně stabilizovaný kompost takovou aktivitu podporuje.

Kompostovaná kůra modřínu je používána k ničení půdních nemocí. V Japonsku ji používají zelináři k potlačení fuzariové hnědé hniloby čínskému jamu. Pokles hniloby na plochách s kompostem byl v souladu se vzestupem houby *Trichoderma sp.* Kompost připravený z pilin či modřinové kůry a obohacený mikroorganismy zpomaloval symptomy vývoje fuzariové hniloby rajčat.

Jedna z prvních zpráv o potlačení nemoci jahodníku podminěnou houbou *Phytophthora fragariae* se týkala kompostu připraveného z kůry jedle douglasky. Amonizovaná kůra po kompostaci vpravená do půdy poskytovala ochranu vůči uvedenému patogenu během dvou let po aplikaci.

Komposty z městských odpadů potlačovaly řadu chorob: padání salátu způsobeného houbou *Sclerotinia minor*, kořenovou hnilobu hrachu (*Aphanomyces*), hnilobu kořenů fazolu (*Rhizoctonia*), bavlíku a ředkviček i fuzariové vadnutí okurek. Neméně významná jsou zjištění účinku kompostů z městských odpadů v ochraně před hádátky *Helicohylenchus sp.* a *Pratylenchus dianthus*. Tyto komposty mají velice variabilní složení, proto dosažené výsledky jsou platné pro ten konkrétní kompost v konkrétních podmínkách vzniku.

Kompost připravený z kůry tvrdého dřeva potlačoval celou řadu hádátek včetně *Meloidogyne hapla*, *Meloidogyne oncognita*, *Pratylenchus penetrans* a *Trichodorus christiei*, zatímco vývoj těchto hádátek byl v prostředí rašeliny stimulován.

Při kompostování probíhá biologický rozklad organických látek za kontrolovaných podmínek. Proces musí být převážně za přístupu vzduchu (aerobní) a účastní se jak termofilní (teplomilná) tak mezofilní (střední teploty milující) mikroflóra. Probíhá v podstatě ve třech fázích:

- počáteční fáze trvající 1 až 2 dny, kdy vzrůstá teplota a rychle rozložitelné látky jsou rozloženy,
- termofilní fáze, která může trvat velmi dlouho - i měsíce, během níž, zejména u dřevních odpadů, je rozložena celulóza a lignin,
- fáze stabilizace, tj. období, v němž teplota klesá, intenzita rozkladu se snižuje a mezofilní mikroflóra rekolonizuje kompost.

Hlavní odpadní produkty aerobního kompostování jsou NH_4 , CO_2 , voda a teplo. Velké množství amoniaku se uvolňuje při kompostaci odpadů s nízkým poměrem C:N, což může být upraveno přidáním substrátu s vysokým obsahem C, jako jsou např. piliny, sláma apod.

Anaerobní (bez přístupu vzduchu) kompostovací proces má vysokou zápašni aktivitu, je kyselý a pro rostliny převážně toxický vlivem přítomných nízkomolekulárních kyselin - octové, propionové a máselné a až 15% celkového obsahu uhlíku. Toxicita anaerobního kompostu je zejména závažná při jeho použití v kontejnerech.

Kyselý kompost se tvoří při některých z těchto podmínek:

- když kompostace probíhá za nízké teploty - např. po intenzivních deštích, sněžení, kdy se jen málo vody vyparuje a hromadí v kompostu, kde nastává kvašení,
- když se vysoce aktivní kompost bez větrání převáží do místa spotřeby - kontejnerů,
- na pilinách, kde se čerstvá kůra skladuje na velkých hromadách - kompaktních skládkách, tehdy vznikají produkty s pH 2,5 (silně kyselé).

Nedostatečně ošetřovaný kompost nemusí mít vůbec, nebo jen oslabenou účinnost v potlačování půdních rostlinných patogenů. Test zralosti kompostu je důležitý pro stanovení vhodnosti použití. Je to např. obsah celulózy, kapacita výměny kationtů, poměr C:N, přítomnost indikačních mikroorganismů aj.

Pro zánik rostlinných patogenů během kompostace jsou důležité tři faktory:

- vystavení vysoké teplotě,
- uvolňování toxických produktů během nebo při samozahřátí,
- mikrobiální antagonismus v subletální vnější teplotní zóně hromady nebo později během kompostování.

Většina rostlinných patogenů je usmrcena, je-li po dobu 30 minut vystavena teplotě 55 °C. Vedle teploty je to např. NH_4 , který může spolehlivě takové patogeny v průběhu kompostování zničit. U celé řady kompostů zahrátí na 60 °C ničí většinu rostlinných patogenů jako je *Rhizoctonia*, *Pythium*, *Fusarium*, *Phytophthora*, *Botrytis*, *Sclerotium*, *Verticillium*,

Plasmodiophora aj. Bakterie a hádátka jsou ještě více citliví na teplotu. Příznivá mikroflóra, tj. antagonisté rostlinných patogenů, přežívá ve vnější vrstvě s nižší teplotou kompostované hromady. *Trichoderma* sp. a *Gliocladium virens* jsou nejvíce zastoupenými druhy, které způsobují potlačení rostlinných patogenů. Z bakterií jsou to *Pseudomonas aeruginosa*, *Enterobacter cloacae*, *Bacillus cereus*, *Pseudomonas fluorescens*, *Xanthomonas maltophilia*, *Flavobacterium balustinum*, *Bacillus mycooides*, *Bacillus subtilis* aj. Tyto houby a bakterie jsou primární a rychle kolonizující organickou hmotu. Jiné, jako *Myxobacterales*, rostou pomaleji, avšak jsou rovněž účinné. Kombinace antagonistů jsou podstatně účinnější než jednotlivé druhy. Byly učiněny též úspěšné pokusy s příměsí specifických antagonistů do kompostu. Takový obohacený kompost byl 2 až 3krát účinnější v potlačování patogenů než přirozený neobohacený kompost.

SERIÁL O DENIVKÁCH - pokračování

DENIVKA - perspektivní trvalka pro zahrádkáře a chalupáře

RNDr. Tomáš Sehnoutka

Moje zkušenosti s pěstováním denivek v Jizerských horách

Od roku 1988, kdy jsem vysadil v srpnu prvních 22 odrůd denivek, až po rok 1992, kdy počet denivek v mé sbírce dosáhl téměř 200 odrůd a kdy mi kvetly první tetraploidní semenáče, jsem prováděl záznamy o zdravotním stavu, době květu, velikostech květu, přezimování rostlin a množitelském koeficientu. Zkušenosti a poznatky o denivkách v podmínkách Jizerských hor jsem shrnul do následujících kapitol.

Pěstují denivky v poměrně chráněné lokalitě v Jablonci nad Nisou (500 m nad mořem) a v drsném větrném místě v Maršovcích u Jablonce (640 m nad mořem).

Pěstování denivek v našich podmínkách

Bez problémů přezimovaly všechny odrůdy pocházející z oblasti s drsnou zimou. Jednalo se o výpěstky šlechtitele Nathana Rudolpha ze státu Illinois, vesměs tetraploidní kultivary typu "dormant". Stejně bezproblémové bylo přezimování odrůd šlechtitele Marshe.

Denivky dormantních typů nepotřebují během zimy žádný

kryt, spolehlivě po sejiti sněhu vyraží, pravidelně kvetou každý rok a jsou zelené až do poloviny října.

Když jsem získal první odrůdy stálezelených a přechodných typů denivek (v USA označované jako "evergreen" a "semi-evergreen"), prováděl jsem po příchodu prvních podzimních mrazů ochranu, která je doporučována pro choulostivější odrůdy. Zkoušel jsem rostliny přikrýt listím nebo jehličím. Nejlepší se ukázal kryt z chvoji nakrátko nastříhané ho zahradnickými nůžkami. Na Jablonecku bylo v poslední době v zimě hodně sněhu a hrozilo nebezpečí, že těžký sníh zlomí listový vějíř těsně u země.

Lze považovat za ověřené, že pokud odrůdám stálezeleným zůstane nepoškozená část listového vějíře do výšky asi 10 cm nad zemí, přezimují a kvetou pak stejně dobře jako typy dormantní. Konce listů stálezelených odrůd zmrzly a zkašovatěly každou zimu, avšak za předpokladu nepoškození části těsně nad zemí (korunky) to nemá vliv na celkový zdravotní stav rostlin a následné kvetení.

Někteří moji přátelé - pěstitelé denivek si stěžovali na špatné přezimování přehnojených denivek stálezelených typů. Zejména pro tento typ denivky platí zásada nepřihnojovat dusíkem ve druhé polovině vegetace. Nevyzrálá pletiva hůře přečkávají nepříznivé období.

Každé jaro po roztátí sněhu jsem pozoroval špičky rašících výhonů. Denivkový záhon v té době ještě nevypadal pěkně, protože všude leželo na zemi loňské odumřelé listoví. Nedoporučuji však provádět jarní úklid odumřelých listů příliš brzy, protože koncem března a začátkem dubna mohou přijít ještě silné ranní mrazy. Zbytky starých suchých listů chrání rašící výhony před poškozením.

V dubnu už jsou všechny denivky zelené a rychle rostou. Někdy přijde v tomto období ještě poměrně silný mráz. Teploty kolem -8 °C mohou poškodit měkká nevyzrálá pletiva ve středu listového vějíře, ale větší poškození jsem nezaznamenal. Většinou se namrzlé části listů do tří dnů vzpamatovaly.

U choulostivějších denivek stálezelených typů odstraňuji přikrývku z nakrátko nastříhaných kousků chvoji hned jak začnou na jaře rašit, ale chvoji ponechám na kupě poblíž. Když meteorologové hlásí silnější mrazy, chvoji kladu ke krčku rostlin, aby nebyl mrazem poškozen. Když jarní mráz poškodí listy, není to taková škoda, jako když je poškozen krček těsně nad korunkou.

Výsadba denivek

Denivky se množí dělením starších trsů. Pro zdárný vývoj nově zasazených oddělků je důležité vybrat nejoptimálnější období pro rozdělení trsu. V praxi se ukázalo v našich podmínkách nejlepší rozsazování v druhé polovině dubna. V té době je možné trs rozdělit na několik rostlin a vějíř listů je natolik vyvinutý, že ve většině případů nehrozí ulomení v korunce.

Denivkáři takové rostlině, která má sice vějíř listů, ale je bez korunky a kořenů, říkají "pórek". Pokud "pórek" má alespoň část korunky, je určitá naděje na přežití. Zejména u vzácnějších odrůd je třeba dělit trs opatrně, aby "pórků"

bylo co nejméně.

Správný oddělek má mít tedy dobře vyvinutý kořenový systém, nepoškozenou korunku a listový vějíř. Pokud oddělek ihned přesadíme na nový záhon a zalijeme, kvetou stejně, jako kdybychom trs nepřesazovali.

Při delším skladování rostlin je vývoj denivky po opětovném zasazení do půdy pomalejší a mnohem méně takové rostliny kvetou. Nutno ale podotknout, že denivka přežije i dlouhé období přepravy z USA do Čech bez většího poškození.

Denivky je možné přesazovat i během květu, po odkvětu a dokonce přežijí i velmi pozdní rozsazování. Jeden můj přítel rozsadil denivky z nedostatku času až v listopadu a přežily zimu. Kvetly mu však v následujícím roce mnohem méně. Navíc se jednalo o rostliny typu "dormant". Pokud by tak přesazoval denivky stálezelené, mohl by o většinu z nich přijít. Jestliže je termín rozsazování v dubnu pro dormantní denivky optimální, tak pro stálezelené je jarní přesazování nutností.

V odborné literatuře je jako jeden z možných termínů výsadby uváděno období po odkvětu rostlin, pokud pěstitel denivek neuskutečňuje záměrná křížení, dají se v této době rostliny rozsazovat.

Potíže s rozsazováním koncem srpna vznikají u remontujících odrůd a v případě tvorby semenných tobolek po křížení rostlin. Když víme, že na některou odrůdu budeme křížit, rozsadíme ji raději v dubnu a ihned zasadíme na nové místo a zalijeme. Používal jsem mnoho na jaře rozsazovaných denivek jako matečné rostliny a vesměs úspěšně, aniž by utrpěl jejich růst. Hnojení a záливka takových rostlin je samozřejmostí. Správně zasazená denivka má mít korunku asi 3 cm v zemi. Pokud rostlinu při sázení utopíme, méně se množí a rozrůstá. Pozor tedy na hlubokou výsadbu!

Hnojení denivek

Denivka je velice skromná rostlina a přežívá i při minimální péči. Dokonce i rostliny po desetiletí nechané svému osudu každý rok vykvétají. Pokud se ale rostlinám věnujeme, odvděčí se nám větším množstvím krásné vybarvených květů.

V USA doporučuji hnojiva typu našeho Cereritu. Mně se ale nejučinnějšími ukázala vykvašená organická hnojiva. Záливku zředěnými vykvašenými hnojivami doporučuje i starší česká literatura. Na své zahrádce používám zejména vykvašené kopřivy a denivky po nich dělají úplné zázraky.

Záливka v době kvetení má vliv na velikost květů a zejména na schopnost remontovat u odrůd s touto tendencí. Ukázalo se to zejména v létě 1992, kdy jsem při časté záливce měl velký počet remontujících rostlin a u mých přátel denivky stejných odrůd bez záливky vůbec noremontovaly.

Hnojení potřebují denivky hlavně v první části vegetace, na podzim už prakticky nehnojíme, aby rostliny vyzrály a dobře přečkaly zimu. Pokud jde o hlavní živiny, tak dusík je třeba zejména z jara, kdežto fosfor a draslík je možné použít k vyzrání pletiv ještě v září, tedy dva měsíce po skončení dusíkatého hnojení.

Denivka vytváří poměrně velkou listovou plochu a proto jsem na ni použil listovou výživu postřikem slabého roztoku

hnojiv. Hnojivý roztok jsem rozprašoval ručním zádovým postřikovačem zn. Pilmot.

Osvědčilo se mi jarní přihnojování na list 0,2% roztokem hnojiva DAM (duben a květen). Za chladného počasí jsem používal MgN-sol ve stejné koncentraci. Postřik jsem prováděl v době, kdy podle předpovědi počasí nehrozil déšť do 24 hodin.

V roce 1992 jsem s úspěchem začal provádět postřiky Bioalgenem, protože mnohé denivky v mimořádně teplém létě vytvořily stejně mimořádnou nasadu semen u záměrných křížení.

Velikost květů, tvar a vybarvení

V této části se nebudu zabývat velikostí květů u různých odrůd, ale tím, jak se může lišit velikost, tvar a vybarvení květů na jedné rostlině, na jednom květním stvolu.

Všeobecně platí, že první květ na stvolu bývá větší, než dokvétající květy na téměř stvolu o několik týdnů později. Velký vliv na rozměry květu má ale též teplota a vlhkost zhruba asi 3 dny před otevřením květu. Vždy po teplejším a vlhčím období byly květy denivek větší, než po období chladnějším a sušším. Ještě větší rozdíl byl u některých odrůd ve vybarvení květu. Když se rozevřel květ po delším chladném období, často jsem ho ani nepoznal. Barvy nevýrazné, vybledlé. Tak se některé odrůdy za chladného počasí nerozevíraly a druhý den květ vadnul, aniž by se úplně rozevřel.

Jiné odrůdy měly květy pěkně otevřené a někdy i celkem obstojně vybarvené i po delším nepříznivém období. Zatím jsem si jen všimnul tohoto faktu a stálo by za to sledovat, které odrůdy jsou odolnější vůči klimatickým výstřednostem v období kvetení.

Pěstitelé denivek v Německu si rovněž stěžují, že květy mnoha amerických odrůd se v chladném a deštivém létě špatně otevírají.

Křížení denivek

Každý komu jednou vykvetly překrásné odrůdy denivek zatahuje po tom, aby vyšlechtil novou rostlinu, která by spojovala znaky těch, které se mu nejvíce líbí, popřípadě aby vznikla rostlina s květy dosud nevidanými.

Takový zahrádkář - amatér je většinou nemile překvapen, že když jde sbírat pyl z otcovské rostliny, na tyčinkách žádný pyl není. Nemilé překvapení většinou mají na svědomí pestřenky. Květy denivek, které se otvírají už večer, mohou přijít o pyl ještě dříve, než nad denivkový záhon přiletí první pestřenka. V tom případě sežral pyl noční hmyz.

Když se zahrádkáři podaří pyl sebrat a nanese ho na bliznu mateřské rostliny, velmi často nedojde k oplodnění a semen se nedočká. V současné době se velmi intenzivně věnují výzkumu podmínek, při kterých denivky vytvářejí semeno.

Zjistil jsem, že mnohé denivky nevytvářejí klíčivá zrnka pylu, jejich prašníky nesou pylu podobné hrudky. Je však možné použít takové rostliny jako matky a z jiné denivky přenést klíčivý pyl.

Jiné odrůdy vytvářejí semena velice neochotně. Když dojde k oplodnění jen několika vajíček v semeníku, může se stát, že měsíc po opylení se začne jedno pouzdro tobolky scvrkávat a hnit. Semena ve zbývajících pouzdrech ještě nejsou zralá a těžko dozrávají.

Často se mi stávalo, že po opylení květu vznikne semenná tobolka, která až po několika týdnech odpadne. Když jsem ji pak rozříznul, nebyly v ní žádné zárodky semen.

Protože pěstují diploidní i tetraploidní kultivary denivek, opyloval jsem přirozené diploidní denivky pylem z tetraploidních odrůd. K mému velkému překvapení vytvořila klíčivá semena i tetraploidní rostlina opylená diploidní odrůdou.

Později jsem se v zahraniční literatuře o denivkách dověděl, že mnohé rostliny označované jako tetraploidní, nemusí mít vůbec dvojnásobný počet chromozomů a navíc některé odrůdy dávají klíčivá semena i po opylení jak diploidní, tak tetraploidní rostlinou. Ale je to námět pro další práce a výzkum.

Choroby a škůdci denivek

Denivky téměř netrpí chorobami a škůdci, takže nepotřebují žádnou chemickou ochranu. Někdy jsou první poupata zduřelá a zdeformovaná. Uvnitř poupěte je pak několik larev plodomorky (*Contarinia quinquenotata*). Takové poupě vylomíme a zničíme. Ostatní poupata potom vykvétají normálně.

Kořeny denivek mohou poškodit i hryzci, ale ještě se mi nestalo, aby zničili celou rostlinu. Dokonce ani v případě, kdy měli hryzci pod trsem doupě.

Použití denivek v kuchyni

Denivky jsou po staletí používány v čínské kuchyni. Všechny části rostliny jsou jedlé. V době květu sklízím poupata denivek před otevřením květu. Jemné nakrájená poupata přidávám do letních zeleninových salátů nebo jako koření k masu. V zahraniční literatuře doporučují denivky smažené, dušené i zapékané. Poupata denivek je možné mrazit jako ostatní zeleninu a mohou tak být konzumovány po celý rok.

Závěr

Denivku lze, vzhledem k pěstitelské nenáročnosti, překrásným květům a použití ve váze i v kuchyni, zařadit mezi perspektivní trvalku. Dá se předpokládat, že v brzké době budou k dispozici cenově dostupné české odrůdy, které pokvetou našim zahrádkářům i chalupářům po celé léto.

Osmisměrka je hádanka, která se stává stále populárnější hlavně proto, že ji mohou úspěšně řešit prakticky všichni. Od dětí školou povinných až po důchodce a nemusí k tomu mít žádnou speciální hádankářskou přípravu. Pro ty, kteří jim ještě nepřišli na chuť, uvádím podrobný návod na řešení.

V osmisměrce je dle zásad neúplného křížení rozmístěn soubor slov (vždy jen podstatná jména) v osmi směrech, jak nám to i název napovídá. Ve vodorovném, svislém a dvou úhlopříčných směrech, každý ve dvou možnostech, tam nebo zpět. Všechna slova uvedená v legendě musíte v osmisměrce najít a tužkou vyškrtnout, písmena slov procházejících heslem si musíte domyslet a dopsat je - tím vyřešíte heslo. Po vyškrtání všech uvedených slov zůstanou v osmisměrce volná (nepřeškrtnutá) písmena, která čtena po řádcích vám dávají znění tajenky. U druhého typu osmismérek jsou heslo i tajenka umístěny ve volných polích a obojí se luští stejným postupem, často bývá heslo předtištěno, takže se už nemusí řešit.

Přeji všem hodně zdaru při řešení, které zasílejte (jen heslo a tajenku) na adresu: Lubomír Rýpar, Loučky 184, 742 36 Jakubčovice. Jeden vylosovaný řešitel na výroční členské schůzi v roce 1995 bude odměněn kolekcí semenáčů.
Osmisměrka III

Tajenka má 10 písmen

```

P N J P P N Í N E T E L P S Y
O K A D O T A C E Ž Ā R U K K
D O R C H L I D Ů K A Z T E L
L M S A S N P U
A E J E V R Ā R E Ů Ě Ā R S Z
H N D O K N K O O P L Ā Ž E A
O I L O A Í Í Z Ý G Y N M S Č
V O V L T N D V A V R Í I E K
I L P N Ě I O C A
N O E E T Í S H L R O N F N L
A G U T R I Č K O U O L D O B
A N V O Š A L H O C H K N A K O

```

Legenda:

agentik, bodlo, černocho, Darkov, dotace, dotisk, důkaz, hejno, horní mez, katétr, kluzačka, komeniolog, koncese, krevní výron, krocan, kuráž, naddůlní, nocleh, oblak, ohlašovna, olovnice, opera, planá růže, pláže, podlahovina, pohovka, polarograf, prase, raqlánek, rozvrh, skepse, sodik, spletení, tričko, video, výpěstky, vzruch, yperit.

VÝBOR SZO GLADIRIS
ZVE VŠECHNY ČLENY NA

VÝROČNÍ ČLENSKOU SCHŮZI

MÍSTO KONÁNÍ: OTROKOVICE
SPOLEČENSKÝ DŮM

DATUM: 11. února 1995

PROGRAM:

10. února v pátek se koná VÝBOROVÁ SCHŮZE v 18 hodin
ve Sdruženém klubu ve Společenském domě v Otrokovicích

11. února v sobotu od 9 do 11 hodin
se koná Výroční členská schůze
v Divadelním sále

Sál je dále rezervován od 11 do 14 hodin pro burzovní záležitosti. Můžete přicestovat již v pátek odpoledne, potom lze s přáteli diskutovat a vyměňovat mečíky. Nocleh je možné si včas objednat prostřednictvím PETRA MIMRÁNKA, 763 01 Mysločovice 169. Noclehů nebude k dispozici mnoho, protože část Společenského domu je v rekonstrukci.

ZPRÁVA
O SPECIÁLNÍ 24. VÝSTAVĚ MEČÍKŮ V NEMYČEVSI

---

p. Libuše Jampilková

V horkém létě, uprostřed srpna, ve dnech 13.-14. srpna 1994 uspořádala ZO ČZS Nemyčeves - Vitiněves v sokolovně v Nemyčevsi již 24. speciální výstavu mečíků, která byla v duchu 30. výročí vzniku organizace. Více než tisícovka návštěvníků přišla shlédnout po oba dny květy mečíků, jirín, různých aranžmá a doplňků - dřevorezeb. Vyjadřovali se velice pochvalně o tom, že se výstava mohla vůbec uskutečnit, vždyť horké a suché léto zavinilo nedostatek květů a ovlivnilo jejich kvalitu. Poprvé za dobu konání výstav nebylo možné si květy během výstavy zakoupit, neobyčejný zájem byl proto o koupi květů při likvidaci výstavy.

Velké úsilí pořadatelů při přípravě výstavy nebylo zmařeno díky sedmi nejvěrnějších a nadšených pěstitelů mečíků, kteří se výstavy zúčastnili i s květy méně kvalitními a nebáli se, že v očích návštěvníků klesne jejich jméno na vážnosti. Jde o tyto vystavovatele: Jos. Červinka z Turnova, Jiří Šulc z Ml. Boleslavi, St. Podoubský z Nemyčevse, J. Kordík z Hořic, L. Jampilková z Jičína, V. Pilař ze Studence a ZD Křečkov. Výstavní výbor jím touto cestou velice a srdečně děkuje.

Děkujeme sponzorům: Komerční bance Jičín, Garlandu s.r.o. Jičín, Investiční bance Jičín, Marii Reslerové Jičín, Vaposu Jičín, ČSAD Radiálce Jičín, Praktiku Jičín, Technolenu Lomnice n.P., T-centrum Jičín, H.N.T. spol. s r.o. Jičín, Dahlii - zahradnictví Slovec a Salvii - Bellis Jičín za finanční pomoc k uskutečnění výstavy.

VYHODNOCENÍ NEJLEPŠÍCH KVĚTŮ ODBORNOU POROTOU :

Nejlepší bílý květ : SOVEREIGN - pěst. Šulc Jiří

I. CENA :

DONNA MARIA - pěst. Pilař V.	OLINKA - pěst. Šulc J.
BOHUMÍN 85 - pěst. Šulc J.	BOMBAJ - pěst. Šulc J.
STŘÍBRNÝ VÍTR- pěst. Šulc J.	

II. CENA :

PERLET - pěst. Jampilková L.	Sem.SK 384 - pěst. Kordík J.
KLEOPATRA - pěst. Pilař V.	UNIKÁT - pěst. Pilař V.
WALDORF - pěst. Červinka J.	KYTICE - pěst. Šulc J.
BATBJAMBA - pěst. Šulc J.	CONTESSA - pěst. Šulc J.

III. CENA :

ROMEO - pěst. Podoubský S.	ORION - pěst. Podoubský S.
APPLAUSE - pěst. ZD Křečkov	MECOMING- pěst. Jambilková L.
Sem.459x75/10-Kor.- pěst.Kordík J.	PEREJE - pěst. Pilař V.
BROSKYŇOVÝ KVĚT- pěst. Červinka J.	BOHÉM - pěst. Šulc J.